

Süni intellektin Azərbaycan modeli: uğurlar, risklər və perspektivlər

Süni intellekt dünyada texnoloji inkişafın əsas istiqamətlərindən birinə çevrildiyi kimi, Azərbaycanda da bu sahəye diqqət son illerdə xeyli artıb. Dövlət idarəciliyi, sosial xidmətlər, bank sektor, təhsil, hətta media və logistika kimi sahələrdə süni intellekt alətləri artıq real tətbiq olunur. Bununla belə, ölkə AI texnologiyalarının tam potensialından istifadə mərhələsinə yeni qədəm qoyur və hazırlı vəziyyət həm irəliləyişləri, həm də həllini gözləyən çətinlikləri üzə çıxarıb. SIA mövzu ilə bağlı araşırma aparıb.

Azərbaycanda süni intellektin tətbiqi: ümumi mənzərə dövlət siyasəti və rəqəmsal kurs

Rəqəmsal transformasiya dövlət strateji sənədlərində prioritet kimi müəyyənləşdirilib. "Rəqəmsal transformasiya konsepsiyası" və "2024–2030 Rəqəmsal İnkişaf Strategiyası"nda süni intellektin idarəetmədə, xidmət sisteminde, təhlükəsizlikdə və iqtisadi sahələrdə tətbiqi istiqamətləri dəqiq şəkildə göstərilir. Rəqəmsal inkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi bu sahədə koordinasiyaedici qurum roluunu oynayır.

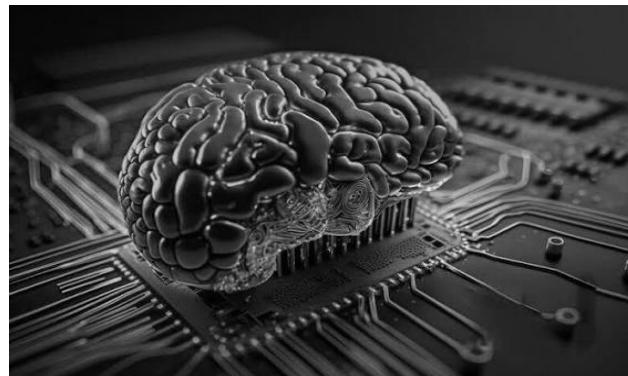
Dövlət xidmətlərində real tətbiqlər

ASAN və DOST sistemlərində sənədlərin tanınması,

vətəndaş sorğularının avtomatik təsnifi və identifikasiya proseslərində süni intellektdən aktiv şəkildə istifadə olunur. Nəqliyyat və təhlükəsizlik kameraları da obyekt tanıma və davranış analitikasına əsaslanan süni intellekt modulları ile təchiz edilir.

Təhsil və tədqiqat sahəsində dinamika

ADA, BDU, UNEC, Azərbaycan Texniki Universiteti kimi ali məktəblərde süni intellekt ixtisasları və laboratoriyaları fəaliyyət göstərir. Startap ekosistemi genişlənir: səs tanıma, tibbi görüntülərin analizi, logistika optimizasiyası kimi istiqamətlərdə yerli layihələr meydana çıxır. Lakin fundamental elmi tədqiqatların sayı hələ də tələb olunan səviyyədə deyil.

Özəl sektorun rolü

Bank sektor süni intellektdən en fəal istifadə edən sahələrdəndir. Kredit risklerinin hesablanması, finlidaqcılığın aşkarlanması, smart chatbotlar artıq standart hələ əvvəlmişdir. Telekom şirkətləri şəbəke yüklənməsinin proqnozlaşdırılmasında və müştəri xidmətlərində süni intellekt tətbiq edir. E-ticarət və logistika şirkətləri isə tövsiyə sistemləri, marşrut optimizasiyası və tələb proqnozu üçün maşın öyrənməsinə əsaslanan alqoritmərdən yararlanır. Media

sektorunda avtomatik transkripsiya, kontent analizi və xəber kateqorizasiyası geniş yayılıb.

Səhiyyədə ilkin tətbiqlər

Tibb sahəsində hələ geniş miqyasda olmasa da, radio- logiya görüntülərinin analizi, pasiyent axının idarə olunması və ilkin diaqnostika kimi funksiyalar üçün istifadə edilən sistemlər mövcuddur. E-səhiyyə platformasının modernləşdirilməsi bu istiqamətdə yeni imkanlar açır.

Mövcud çağırışlar

Süni intellektlə bağlı detallı statistika və hesabatların az olması ölkədə ümumi mənzərəni tam qiymətləndirməyi çətinləşdirir. Kadri çatışmazlığı yenə də əsas problemlərdən biridir — AI üzrə ixtisaslaşmış mütəxəssislərin sayına tələbat yüksəkdir. Açıq məlumat bazalarının mehdudluğu, data standartlarının zəif olması innovasiya tempine təsir göstərir. Əlavə olaraq, süni intellekt etikası və hüquqi çərçivələr hələ tam formalaşmayıb, bu da tənzimləmə boşluğu yaradır.

Gələcək perspektivlər

Yaxın illerdə süni intellekt üzrə milli strategiyanın qəbul ediləcəyi gözlənilir. Rəqəmsal hökumət, kibertəhlükəsizlik, smart kənd layihələri və sənaye avtomatizasiyası bu texnologiyanın ölkədə daha geniş tətbiqini sürətləndirəcək. Universitetlərin, startapların və dövlət qurumlarının birlikdə yaratdığı ekosistem Azərbaycanda süni intellektin inkişafına real təkan vere bilər.

Ayşən Vəli